

שעוסקת משנתנו, לא אמרתי. (16)

תא שמע להקשות על רב מארי מהא דתניא:

מנאן למפרע — היינו, שמנה י' ט' ח' —
עשירי שבמנין הוא קדוש.

ובשלמא למאן דאמר: למנין בהמות הוא
קדוש, שפיר ניחא שמתקדש העשירי שלא
כמנין שלו.

אלא למאן דאמר: למנין שלו הוא קדוש,

והרי לעשירי "חד" קרי ליה, והאיך הוא
קדוש כעשירי?! (17)

אמר תירץ רבא: לכן חלה הקדושה כשמנה
למפרע, הואיל ואיתיה במנינא פרסאה דקרו
לעשרה חד [במנין פרסי קורים לעשרה
"אחד"]. (18)

ב-ט שנינו במשנה: קרא לתשיעי עשירי,
ולעשירי תשיעי, ולאחד עשר עשירי,
שלשתן מקודשין, התשיעי נאכל במומו,
והעשירי מעשר, ואחד עשר קרב שלמים:

וקדוש למנין שלו, מה שאין כן במנה למפרע
דלא חשיב מנין?!

וצריך לומר, דקים ליה לגמרא, דרב מארי
סבר, דלעולם לא קדוש למנין בהמות, כיון שלא
מנה כן. ושוב כתב, דיותר נראה דזה הוא גופה
תירוץ הגמרא, הובאו דבריו בהערה הבאה.

ב. בפשוטו מוכח מכאן — כהבנת הרש"ש
בהערה 13 אות ב — שטעם הסובר למנין
בהמות הוא קדוש, הוא משום שהקדושה חלה
בלי מנין, ולכן נוקטת הגמרא, שלפי דעתו אף
כשמנה למפרע אין אנו מתחשבים במנינו אלא
במנין הבהמות שאינם צריכים מנין כלל, ואילו
לדעת רב מארי סוברת הגמרא, שאי אפשר
להתקדש בלי מנין, וכפי שביאר החזון איש. אך
להבנת הלקוטי הלכות [הובא כל זה בהערה שם]
שגם למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש הוא
משום שכך הוא פירוש מנינו, אם כן, כשמנה
למפרע, לכאורה אין מקום לתלות דין זה
בשיטות האמוראים.

18. כתב החזון איש [בכורות כו ז] אחר
שהעיר, דלכאורה גם רב מארי מודה, שכשמנינו
אינו מנין ולא שייך להתקדש לפיו, הרי הבהמה
מתקדשת למנין בהמות, ונדחק לומר דקים ליה
לגמרא לא כן, וכמובא בהערה לעיל:

שהוא נאכל במומו ואינו חולין], אלמא דאין
מתחשבין עם אמירתו. וכונתו, שלשון הגמרא
אינו בדוקא, וכמו שכתב בפירוש המיוחס
לרש"י.

16. ביאר החזון איש שם: ומשני, דשאני בקובע
תחילה למנות זוג זוג ולקדש הי"ט והכ' דאז אין
אמירתו כלום, אבל כשרוצה למנות כדין ויצאו
שנים כאחד, וטעה לחושבן לאחד, מתקדש
שפיר הי"א כמו בשאר טעות שקרא ל"א עשירי.
[לפי מה שנתבאר לעיל, כוונת התירוץ הוא,
שכשמנה שנים לאחד לא נתכוין לעשות שני
מנינים, אלא טועה הוא באותו מנין שהתורה
מונה אותם].

17. א. הקשה החזון איש [בכורות כו ז]: עד
כאן לא אמר רב מארי שלמנין שלו הוא קדוש,
אלא במקום שאפשר להתקדש למנין שלו, אבל
מנה למפרע — למאי דסלקא דעתין דאין זה
מנין — שפיר יש לומר דקדוש למנין בהמות,
אף לרב מארי. דהא עיקר טעמא דרב כהנא
דלמנין בהמות קדוש, הוא משום דסבר דלא
חשיב מנין כי האי גוונא [שמונה שני מנינים
כאחד], ואם אינו קדוש למנין בהמות, אינו
קדוש כלל, ורב מארי סבר דשפיר חשיב מנין

תאני תנא קמיה דרבי יוחנן: הא מני — ברייתא זו — רבי אלעזר ברבי שמעון היא! דתניא:

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לעולם אין אחד עשר קדוש, עד שישתוק (3) בתשיעי ולא יקראנו "עשירי" לקדשו, ויקרא לעשירי "תשיעי" כדי שייעקר שם עשירי הימנו, ולאחד עשר "עשירי", שאין שתי טעויות מתקדשות.

ומפרשת הגמרא את שיטת רבי אלעזר ברבי שמעון:

סבר לה רבי אלעזר ברבי שמעון כרבי יהודה במשנתנו, דאמר: טעות מעשר — היינו קריאת "עשירי" לתשיעי או לאחד עשר — בגדר תמורה הוי, וסבר לה רבי אלעזר כאברהם רבי שמעון, דאמר [לפי שיטת רבי יוחנן בתמורה ט א]: אין מימר חוזר ומימר, [אין ממירין בבהמה אחת שתי פעמים], והוא הדין שאין שתי טעויות של מעשר מתקדשות, שהרי תמורות המה.

תנו רבנן: מנין שאם קרא לתשיעי "עשירי", ולעשירי "תשיעי", ולאחד עשר "עשירי", ששלשתן מקודשין? (1)

תלמוד לומר: "וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט, העשירי יהיה קודש" לרבות את כולן. (2)

יכול שאני מרבה אף שמיני שקראו "עשירי", ושנים עשר שקראו "עשירי"?

אמרת: הואיל והוא [העשירי] קדוש, וטעותו — היינו אלו שקראם "עשירי" בטעות — מתקדשת —

מה הוא אינו מקודש אלא בסמוך לעשירי, שאין לך סמוך לו יותר מגופו, אף טעותו אינה מתקדשת אלא בסמוך לעשירי, היינו תשיעי ואחד עשר שהם סמוכים לעשירי.

ומקשינן: והתניא: מה הוא מיוחד [יחיד], אף טעותו מיוחדת, והיינו שאין מתקדשין שנים על ידי טעות, ואיך שנינו שהתשיעי וגם האחד עשר מתקדשין!?

בתוספות [ראה דבריהם בד"ה עד, הובא בהערה 3], בעינן נמי שישתוק בתשיעי או יקראנו "עשירי", אבל קראו "תשיעי" — לא נתקדש האחד עשר, ראה שם.

2. כתב בפירוש המיוחס לרש"י, ד"וכל מעשר בקר וצאן" משמע, בין שקראו עשירי, בין שהיה עשירי למנין ולא קראו עשירי. ורבינו גרשום כתב: וכל מעשר, לרבות כל שקרא עליו שם מעשר.

3. א. התוספות ביארו בשני אופנים את הלשון "שישתוק":

האחד: ישתוק בתשיעי לאו דוקא, והעיקר

יותר נראה, דהא דמשני רבא הואיל ואיתא במנינא פרסאה, רצונו לומר: הואיל וסוף סוף יודע מנינו, שפיר הוי מעשר, דמודה רב מארי דאפשר להתקדש למנין בהמות אף על גב שלא מנה, ובלבד שידע את מנינו. והא דאמר "דאיתא במנינא פרסאה" הפלגת הענין הוא, שהרי פרסיים מונין כן, והרי לפנינו שהוא מנין, וכן הוא בהדיא ברמב"ם בכורות ח ז, וכן בדין, שאם במנין התורה אינו מנין, לא יועיל מנין פרסאה.

1. לאו דוקא שקרא לכל שלשתן, אלא הוא הדין אם קרא רק לתשיעי "עשירי", שהתשיעי קדוש. אך בדין אחד עשר שקראו "עשירי", בעינן שיעקור גם שם עשירי הימנו. ולפי פירוש אחד

אמר רבא:

אם יצאו שנים בתשיעי, וקראן "תשיעי":

הרי עשירי [מעשר] וחולין מעורבין זה בזה. כלומר, אחד מהם מעשר ואחד מהם חולין ואין ידוע איזה הוא — (4)

ומשום דעשירי קדוש מאליו ואף שקראו

"תשיעי",⁽⁵⁾ ואילו תשיעי הרי "תשיעי" קא קרי ליה ולא "עשירי" שיהא צריך לאוכלו במומו, ואם כן, הוא חולין, ונמצאו עשירי וחולין מעורבין זה בזה. ואם קראן "עשירי":

הרי עשירי ותשיעי מעורבין זה בזה. כלומר, אחד מהם מעשר, ואחד מהם דינו כתשיעי

וראה בחזון איש [בכורות כו יא], שלפירוש שני, לאו דוקא שישתוק בתשיעי, אלא אפילו קרא לתשיעי "תשיעי", אלא שלעשירי קרא "אחד עשר", חשוב עקירת שם עשירי הימנו. ולפי דברי הראשית בכורים לכאורה אינו כן, ונמצא שלשון הברייתא — "עד שישתוק בתשיעי" — מדוקדק.

והנה לשון התוספות "כאילו קראו עשירי דמי" משמע קצת כפירוש הראשית בכורים. אבל מלשון רש"י מכתב יד כאן [ראה הגירסא הנכונה בשיטה מקובצת השלם], ומלשון רש"י מכתב יד לקמן [נדפס סא א ד"ה וכמאן], מבואר, שהגדר הוא משום "דדתי זימני תשיעי לאו כלום הוא".

4. וכיון שאין ידוע איזה הוא, ירעו שניהם עד שיסתאבו ויפול בהם מום, ויאכלו לבעלים. ומכל מקום הגוזה והעובד בהם אינו לוקה, כי שמא חולין הוא. רש"י מכתב יד.

5. [הנה לעיל נט א גבי מימרא דרבא דעשירי קדוש מאליו, הובאו דברי האור שמח, שאם נשתייר בדיד יותר מטלה אחד, אין אומרים שהעשירי קדוש מאליו, כי לא הברר מי הוא העשירי, ורק אם נותר אחד בלבד בדיד, או שיצא העשירי בפתח, שהברר על ידי זה שהוא העשירי, אז אמרינן דעשירי קדוש מאליו. ובפשוטו צריך עיון מסוגייתנו, שהרי אם יצאו שנים בפתח הרי זה כמו שנותרו שנים בדיד,

שלא יקראנו "עשירי", כי עיקר הדין הוא, שאין שתי טעויות מתקדשות.

השני: בדוקא שנינו שישתוק בתשיעי, דאם קראו לתשיעי "תשיעי", תו לא הוי טעות כשקרא לעשירי "תשיעי", וכאילו קראו עשירי דמי, ואין אחד עשר מקודש, דלא חשיב כאילו נעקר שם עשירי הימנו. וברש"י מכתב יד פירש כפירוש שני.

ובפשוטו, מה דבעינן שתיקה בתשיעי לפירוש שני, אינו דוקא לרבי אלעזר ברבי שמעון [וכן מפורש ברש"י מכתב יד, נדפס לקמן סא א ד"ה וכמאן], רק, דלרבנן מתקדש האחד עשר אפילו קראו לתשיעי "עשירי", ולרבי אלעזר ברבי שמעון דוקא שישתוק. אבל אם קראו לתשיעי "תשיעי", גם רבנן מודו שלא נתקדש האחד עשר, שאין זו עקירה לעשירי.

ב. בספר ראשית בכורים נתן טעם בזה: אף שלא קראו "עשירי", מכל מקום כיון שקרא את שלפניו "תשיעי", נתברר מתוך דיבורו שזה הוא עשירי, ונחשב שחל עליו שם עשירי על ידי דיבורו תיכף כשהוציא את ראשו טרם שקראו "תשיעי", ושוב אינו מזיק מה שקראו אחר כך "תשיעי".

ולפי זה כתב לענין ספירת העומר, דאף שאין אנו סופרים אלא ארבעים ותשעה יום, מכל מקום מתקיים הכתוב "תספרו חמשים יום", דזה נחשב ספירת חמשים, דעל ידי ספירת ארבעים ותשעה נתברר שזה הוא יום החמשים.

והן ביצאו שנים בעשירי וקראן "אחד עשר" שמעשר וחולין מעורבין זה בזה, (8) והרי היינו הך!?

ומשנינן: **הא קא משמע לן רבא במימרתו, שאם יצאו שנים בעשירי וקראן "עשירי", הרי מעשר ואחד עשר מעורבין זה בזה, והחידוש הוא:**

דכל שקרא (9) בבת אחת לעשירי ולאחד עשר "עשירי", תרווייהו קא קדשי [שניהם קדושים]. כלומר, אף קדושת שלמים יש לאחד מהם כדין אחד עשר שקראו "עשירי", ואף על גב דלא נעקר שם עשירי הימנו [מן העשירי]. ואם כי מבואר במשנה שאין אחד עשר קדוש כשקראו "עשירי" אלא אם כן, עקר מן העשירי את שמו, מכל מקום כשקרא בבת אחת לאחד עשר ולעשירי — "עשירי", הרי האחד עשר קדוש בקדושת שלמים, אף על גב דלא עקר מן העשירי את שמו. (10)

יתיב רב כהנא וקאמר ליה להא שמעתא דרבא!

אמר תמה ליה רב אשי לרב כהנא: למה

שקראו "עשירי" שהוא נאכל במומו לבעלים — (6)

מאי טעמא?

כי תרווייהו "עשירי" קא קרי להו [הרי לשניהם קרא "עשירי"], ותשיעי שקראו "עשירי" נאכל במומו לבעלים.

ואם יצאו שנים בעשירי, וקראן "עשירי":

הרי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. כלומר, האחד מהם הוא מעשר, והשני דינו כאחד עשר שקראו "עשירי" שהוא קרב שלמים, ואין אנו יודעים מי המעשר ומי האחד עשר. (7)

ואם קראן — לשנים שיצאו בעשירי — "אחד עשר": הרי עשירי וחולין מעורבין זה בזה, כי האחד הוא מעשר שמאליו הוא קדוש ואף שקראו "אחד עשר", והשני הרי קראו "אחד עשר" שהוא חולין.

ומקשינן: **הא תו למה לי, למה הוצרך רבא להשמיענו הן ביצאו שנים בתשיעי וקראן "תשיעי" שעשירי וחולין מעורבין זה בזה,**

9. כן פירשו רש"י מכתב יד, ובפירוש המיוחס לרש"י, דבקריאה בבת אחת הדין תלוי. ומיהו מהמשך הסוגיא משמע דבעינן גם שיצאו בבת אחת, ראה בהערות בהמשך הסוגיא.

10. א. הטעם בזה, דהנה לעיל נט ב מבואר, דתשיעי שקראו "עשירי" קדוש אף על גב שלא עקר מן העשירי את שמו, ולא כאחד עשר שקראו "עשירי" שצריך עקירה. ומבואר הטעם בגמרא שם: אחד עשר דאיברר ליה עשירי, אי נעקר שם עשירי הימנו — אין, אי לא, לא.

שהרי לא הברר מי הוא העשירי, ומכל מקום אמרינן כאן שאחד מהם נתקדש].

6. ומתוך שאין ידוע איזה הוא, ירעו שניהם עד שיסתאבו, ומיהו הגוזו והעובד בהם לוקה, שהרי שניהם קדושים, רש"י מכתב יד.

7. ולקמן בגמרא בסוף העמוד יתבאר כיצד נוהגים בהם בפועל, מאחר שאין יודעים מי המעשר ומי השלמים.

8. נתבאר על פי רש"י מכתב יד.

עשירי ממנו אין אחד עשר קדוש" לאתויי מאי [מה בא הוא לרבות], וכי לאו לאתויי כשקראן "עשירי" בבת אחת, שמכל מקום אין האחד עשר קדוש, כיון שלא נעקר שם עשירי הימנו?!

ומשנינן: לא כאשר פירשת ש"זה הכלל" בא לרבות קריאה בבת אחת, אלא הוא בא לאתויי יצא עשירי ולא דיבר כלום. כלומר, אם מן הרישא לא שמענו אלא שאם קראו לעשירי "עשירי" אז אין קדוש האחד עשר, אבל אם לא קראו עשירי וגם לא עקר שם עשירי הימנו, הייתי אומר שהאחד עשר קדוש, קא משמע לן דאפילו הכי אינו קדוש, דהא לא עקר שם עשירי הימנו.

ומוכיחה הגמרא, דבבת אחת קדשו שניהם: דאי לא תימא הכי, דבבת אחת קדשו שניהם, תיקשי הא דתניא:

עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה כשקרא לשניהם "עשירי", והלא לא נעקר שם עשירי הימנו, שהרי גם לעשירי קרא "עשירי", ואילו אנן תנן במשנתנו: זה הכלל, כל שלא נעקר שם עשירי הימנו, אין אחד עשר מקודש?! (11)

אמר ליה רב כהנא לרב אשי: הני מילי בזה אחר זה שקראו לאחד עשר "עשירי" אחר שקרא לעשירי "עשירי", אבל אם קרא לשניהם "עשירי" בבת אחת, תרוייהו קא קדשי.

ומקשינן עלה: הרי מן המשנה יש להוכיח שאפילו בבת אחת אינו קדוש, שהרי כשקרא בזה אחר זה כהדיא קתני לה במשנתנו, וכמו ששנינו: "קרא לתשיעי" "עשירי", ולעשירי "עשירי", ולאחד עשר "עשירי", אין אחד עשר מקודש", ומשום שלא נעקר שם עשירי הימנו, ואם כן, "זה הכלל כל שלא נעקר שם

את התשעה. אבל הריטב"א בעירובין נא ביאר את קושיית הגמרא על האחד עשר, שהוא אינו קדוש בזה אחר זה, כיון שלא עקר שם עשירי הימנו, ולמה קדוש הוא כשקרא לעשירי "עשירי" בבת אחת. וראה עוד בתוספות בעירובין שם סד"ה ואמר.

ולשיטת רש"י ניחא יותר לשון הגמרא "הא קא משמע לן, דכל בבת אחת תרוייהו קא קדשי", שלכאורה היה לו לומר: כל בבת אחת, אחד עשר קדוש, שהרי זה הוא עיקר החידוש. אך לפי רש"י גם מה שקדוש העשירי חידוש הוא, שלא נאמר "כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו".

11. כתב בפירוש המיוחס לרש"י, שרב אשי לא שמע מה שנתבאר לעיל שעיקר חידושו של

תשיעי, דאכתי לא איברר ליה עשירי, אף על גב דלא נעקר שם עשירי הימנו. וביאר בפירוש המיוחס לרש"י, דאחד עשר אינו קדוש אחר שאיברר ליה עשירי, משום "דלאחר עשירי גמור, היכי אפשר עשירי אחר בסמוך לו". ומבואר, דתשיעי קדוש משום שהוא קודם שנעשה העשירי מעשר, והאחד עשר אינו קדוש משום שכבר נתקדש העשירי, והיינו דאמרינן הכא, דבבת אחת שפיר חייל קדושת האחד עשר, כאילו קראו אחד עשר קודם שנתקדש העשירי.

ב. דין זה של רבא הובא בקידושין נא א, ושם מקשינן: הרי כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, ראה שם. וברש"י שם פירש את קושיית הגמרא: אינו בזה אחר זה, דאילו קרא לעשירי "עשירי" לא קדש אחד עשר כלל, וכי קראהו בהדדי, חשיב חד מינייהו מעשר לפטור

להוכיח, אינה ראייה] —

כי יש לומר, דהבא כבריייתא במאי עסקינן: דמתחילה קדים חד מינייהו ואפיק לרישיה [אחד משניהם — שהוא העשירי למנין — הוציא את ראשו דרך הפתח קודם לחבירו], וקרייה "אחד עשר"⁽¹³⁾ והדר איערוב העשירי עם האחד עשר ונפוק בהדדי וקרינהו "עשירי" [שוב נתערבו השנים ביניהם ויצאו יחדיו ולא קדם ביציאה זו האחד את חבירו, וקרא את שמם "עשירי"].

יצאו שנים בעשירי, ולא קדם אחד מהן את חבירו ביציאה, וקראן "עשירי", הרי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה.

ולכאורה תיקשי: והלא לא נעקר שם עשירי הימנו, ולמה מעורב גם אחד עשר, אלא לאו משום דאמרינן כל בבת אחת תרוייהו קא קדשו.⁽¹²⁾

דוחה הגמרא את הראיה מהבריייתא: אי משום הא לא איריא [אם מבריייתא זאת באת

מוקמינן כגון דקרייה "אחד עשר", דאי קרייה "תשיעי" לא איצטריך למיתני, דהא ודאי עקירה הוי, אבל ב"אחד עשר" פליג רבי ואמר דלא הוי עקירה, וכדלקמן [בסמוך], ואיצטריך לאשמועינן דהוי עקירה. [וראה המשך הסוגיא דמוקמינן לה אפילו כרבי, ומכל מקום חידוש זה באה הבריייתא להשמיענו].

אבל ברש"י מכתב יד בד"ה וכמאן, כתב לתמוה על שהגמרא שואלת לקמן "כמאן דלא כרבי": לוקמה כגון דקרייה לההיא דקדים אפיק רישיה "תשיעי", לדברי הכל הויה עקירה! הא לא קשיא, דהואיל וקרייה לתשיעי "תשיעי", תו לא הוי עקירה, אי קרייה לעשירי "תשיעי", דתרי זימני "תשיעי" לאו כלום הוא. [וכמבואר לעיל, וראה שם בהערה].

גם בבאור החידוש של הבריייתא מבואר ברש"י מכתב יד בד"ה דהדר איערוב באופן אחר: ורבנותא קא משמע לן, דאף על גב דקרייה לעשירי נמי "עשירי", [מכל מקום] קדוש י"א, הואיל ומעיקרא [כשיצא ראשו] מיהת איעקר שם עשירי.

ג. הנה מלשון הפירוש המיוחס לרש"י בדף נט ב ד"ה י"א דאיברו, שהובא לעיל בהערה, משמע, שעל ידי עקירת שם עשירי הימנו "אין זה עשירי גמור", וזה הוא הטעם שיכול לקרות

רבא הוא, שבבת אחת אין צריך לעקור שם עשירי הימנו. וראה רש"י.

12. מכאן משמע, שבבת אחת מיקרי, רק בכגון שיצאו בבת אחת וגם קראן בבת אחת, שהרי שנינו "ולא קדם אחד את חבירו, וקראן עשירי", ולפי סברת הגמרא עכשיו, כוונת הבריייתא להשמיענו דין בבת אחת. והדין נותן כן, שהרי הטעם דבעינן עקירה הוא משום "דלאחר עשירי גמור, היכי אפשר עשירי אחר בסמוך לו", כלשון הפירוש המיוחס לרש"י לעיל נט ב ד"ה י"א דאיברו, ואם כן, כשיצא העשירי תחילה הרי מאליו הוא קדוש ועשירי גמור הוא. ולזה כוונת רש"י מכתב יד שכתב כאן בטעם דבעינן לא קדם אחד לחבירו: דאי קדם הוי הקודם עשירי, והי"א חולין, דלא נעקר שם עשירי, והוי עשירי וחולין מעורבין אם אינו מכירן. אך ראה לשון הפירוש המיוחס לרש"י ולשון רש"י מכתב יד לעיל, שלא הזכירו אלא את הקריאה בבת אחת.

13. א. נכתב על פי הגירסא שלפנינו — ודלא כגירסת השיטה מקובצת — וכן היא הגירסא בפירוש המיוחס לרש"י וברש"י בכתב יד.

ב. כתב בפירוש המיוחס לרש"י: להכי

עשר" — דלא כרבי —

דאי רבי, האמר: אם קראו לעשירי "אחד עשר" ולא "תשיעי", לא הוי עקירה?

ודחינן: אפילו תימא רבי היא ברייתא זו, כי אמר רבי, היכא דאית ליה בהמות טובא [כשיש לו הרבה בהמות לעשר] וכמה מעשרות עומד הוא להוציא, ומשום דאמרין, זה שקראו לעשירי "אחד עשר", "חד עישורא" קאמר [כלומר, זה המעשר הראשון],⁽¹⁵⁾ אבל הכא דלית ליה בהמות טפי [אין לו הרבה בהמות כדי לעשר כמה מעשרות], [לא]⁽¹⁶⁾ אמר רבי שאין זו עקירה.

ומפרשת הגמרא: מאי רבי?

ובאופן זה הרי ניחא שהיא קדוש בקדושת שלמים, דהא נעקר שם עשירי הימנו, שהרי הראשון שהוציא את ראשו הוא העשירי, וקראו "אחד עשר".⁽¹⁴⁾

ומקשינן: כיצד נפרש שהוציא האחד את ראשו קודם לחבירו, והא "ולא קדם אחד מהן את חבירו" קתני בברייתא?!

ומשינינן: מאי "ולא קדם", דהדר איערוב [כי שוב נתערבו]. כלומר, בסוף יציאתם לא קדם האחד את חבירו, ואף שבתחילת היציאה קדם העשירי את חבירו.

שואלת הגמרא: וכמאן היא ברייתא זו המחשיבה עקירת העשירי גם כשקראו "אחד

בזה דברי הגמרא דמפרשינן מה ששינוי יצאו שנים בעשירי" דהיינו, אחר שכבר קדם האחד והוציא את ראשו?! ולפי זה ניחא, דבשתי יציאות עוסקת הברייתא, וביציאה ראשונה יצא העשירי לבדו, וביציאה שניה יצאו שניהם כאחת]. וראה עוד בחזון איש — בכורות כב יז — ד"ה ובתו' תמורה.

15. א. כתב החזון איש [בכורות כז יא]: יש לעיין: למה לא נשאל אותו למה כיון?! ויש לומר, כיון דצריך דיבור דוקא, אפילו אמר שכיון לקוראו "אחד עשר" אין האחד עשר קדוש, דאין כאן דיבור ודאי לעקירת שם עשירי, ורבי יוסי ברבי יהודה חשיב ליה דיבור מוכרע לאחד עשר.

ב. האחרונים תמהו על הרמב"ם שהשמיט דין זה של רבי, כי בפשוטו הלכה כרבי מחבירו. וראה בספר המפתח.

16. כן צריך להוסיף, ואולי לזה נתכוין השיטמ"ק באות ז, שאין הבנה להגהתו.

אחריו לאחד עשר "עשירי". ואולם ברש"י מכתב יד כאן כתב: וקרייה י"א ואיכא עקירה, ומיהו עשירי גמור הויא עשירי, דעשירי קדוש מאליו. ויש לעיין: אם חלוק הוא על הפירוש המיוחס לרש"י בגדר העקירה.

14. כתב בלקוטי הלכות: איתא בתוספתא ומוכח בגמרא, דאם היה מונה והוציא ראשו מן הדיר, וחזר, הרי הוא כמנוי לכל דבר. [ובעין משפט ציין לרמב"ם — בכורות ח יב, אך לשונו שם הוא: היה מונה והוציא הטלה ראשו ורובו מן הדיר וחזר, הרי הוא כמנוי לכל דבריו. וראה בזה בספר ראשית בכורים בדבריו לף נט א (הובא באהל משה כאן), וראה עוד בחזון איש בכורות כז יב].

ובספר טל תורה [הובא באהל משה] הביא מהתוספות בתמורה דף כו סוף עמוד ב, שכתבו "דלא חל קדושת מעשר עד יציאת רובו". והוא כתב שם: ויש לומר, נהי דקדושת מעשר לא חל, אבל על כל פנים קריאת "אחד עשר" חל עליו לעקור עשירי, אף בטרם שיצא רובו. [ומדוקדק

תנא חדא: מתוך שמעורבין מעשר ושלמים זה בזה, ירעו שניהם עד שיסתאבו. ויביא בהמת חולין, ויאמר: כל מקום שהן שלמים יהא מחולל על בהמה זו, ויקריב זו לשלמים, והשנים נאכלים לבעליהם. (17)

ותנא חדא: יקרבו שניהם כדין שלמים, הטעונים סמיכה ונסכים (18) ותנופת חזה ושוק ונתניתם לכהנים.

ותנא אידך: ימותו שניהם.

ומפרשינן: לא קשיא:

הא דתנא "ירעו", רבנן היא [בזבחים עה ב, ונחלקו שם על רבי שמעון] (19) דאמרי: אין מביאין קדשים לבית הפסול, ואם יתן חזה ושוק לכהנים משניהם — ואף שאין צריך ליתן אלא מחד — שמא לא ימצאו די כהנים לאוכלם בזמנם, ויהיו נותר.

והא דתני "יקרבו", רבי שמעון היא, דאמר: טא-א אין מביאין קדשים לבית הפסול. כלומר, אין חוששים שמא יבואו לידי פסול.

והא דתני "ימותו": רבי יהודה היא, דאמר במשנתנו: טעות מעשר — היינו אחד עשר שקראו עשירי — תמורה הויה, וסבר רבי יהודה: תמורת מעשר מתה כתמורת חטאת, (1) וכיון שספק הוא ימותו שניהם.

דתנא: קרא לעשירי "אחד עשר", ולאחד עשר "עשירי" — אין אחד עשר קדוש, משום שאין זו עקירה, וכדמפרש ואזיל, דברי רבי.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אחד עשר קדוש.

כלל אמר רבי: כל זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו, אין אחד עשר קדוש.

ומקשינן עלה: והלא נעקר שם עשירי, שהרי קראו "אחד עשר"?!?

אמר פירש רבא: הכא במאי עסקינן, כגון דאית ליה בהמות טובא לעשר, דאמרינן: "אחד עשר" — "חד עישורא" קאמר, וכמבואר לעיל.

מעשר בהמה חלוק משאר שלמים [ומאחד עשר שקראו עשירי שהוא קרב שלמים], שהשלמים טעונים תנופת חזה ושוק ונותנם לכהנים, והמעשר אינו טעון. השלמים טעונים סמיכה ונסכים, ומעשר בהמה אינו טעון.

איתא לעיל בדברי רבא: יצאו שנים בעשירי וקראן "עשירי", עשירי [מעשר] ואחד עשר [שקראו עשירי, שהוא קרב שלמים] מעורבין זה בזה:

19. משנה היא שם: אשם [הנאכל ליום ולילה] שנתערב בשלמים [הנאכלים לשני ימים ולילה], רבי שמעון אומר: שניהם ישחטו בצפון [כדין אשם], ויאכלו כחמור שבהן [היינו ליום ולילה]. אמרו לו: אין מביאין קדשים לבית הפסול.

1. רבינו גרשום.

17. רש"י קדושין נא א ד"ה ואחד עשר מעורבין.

18. כן נראה מלשון רש"י בכתב יד. אבל בתוספות כתבו, שאינו סומך, אלא כיון דסמיכה לא מעכבא לא חיישינן [וטעמם משום שסמיכה עבודה הא בקדשים, ואין לעשותה כשאינו מחויב].